

БЕРНАР ФРАНК

— грудень 1999 —

Звичайно ж, я нічого не готував задалегідь. Коли обідаєш з таким чоловіком, як Бернар Франк, не треба нічого робити. Лінощі входять до меню «Медітеранне», гарнюнього морського ресторанчика на майдані Одсон, куди полюбляв учаштати Орсон Велас, коли мешкав на вулиці Конде. Місцина з такою назвою заохочує до неробства, правда ж? І ще одне: я ніколи не помічав, що неробство (*indolence*) від зухвалості (*insolence*) відрізняється тільки одною літерою. Тож цікаво буде спостерігати, як стирається відмінність поміж цими словами упродовж нашої бесіди. Бесіда з таким мастаком з роздвоєння не минає безкарно: він впливає на вас.

Кілька років тому ця розмова могла б відбутися в барі «Пон-Рояль»; як на лихо, минуло уже кілька років, як його зачинили.

ФБ. Любий Бернаре, чи не здається вам, що треба було би подати прохання про відкриття бару «Пон-Рояль»?

БФ. Та звісно. Часом треба робити добрі справи. Де мені підписатися?

Як по правді, Бернар Франк завжди був заангажованим письменником. Недарма Сартр залучив його до «Тан модерн»*, щоб той громив ним-таки створених «гусарів». Ще ліпше вийшло, коли Жан Ко витурив його звідти після того, як він покепкував з їхнього товариства у романі «Щурі». Ох, та ліпше мовчати: це вже минулося, тут уже діє термін давності. Прийшовши до цього ресторану, я поставив собі завдання пообідати з Бернаром Франком, але не заводити балачку про Жана д'Ормессона, а це нелегко.

ФБ. Як ся має Франсуаза Саган після того, як їй прооперували стегно?

БФ. Та непогано. Проте я не бачив її вже три тижні.

Пролітає тихий янгол. Щойно «Фляммаріон» опублікував зібрання творів Бернара Франка. Франсуази Саган те саме видав Робер Ляффон в 1993 році. Уявляю цих друзяк, як вони зустрічаються в норманському замку Франсуази, що його вона придбала за грошенята, виграні в казині у Трувіллі, й Франк гукає: «Може, в тебе і є Гі Шеллер, та в мене зате є Рафасель Сорне, бе-бе-бе!»

БФ. А хто платить за обід?

ФБ. «Фігаро».

БФ. Ага! Це добре.

І обертається до метрдотеля.

БФ. Будь ласка, шато-терре-гро-каю 1994 року, хоч то був і недобрий рік.

---

* Французький літературно-політичний журнал, заснований 1945 року Ж.-П. Сартром.

Я зазираю в карту вин: сен-жюльєн по 225 франків за плящину. Не найдороще винце, та мені треба таки прихопити з собою рахунок.

За що ми любимо Бернара Франка? За те, що він уміє обирати вина? За те, що в нього такі самі ініціали, як у Французького банку? Ні. За те, що він останній з могікан. Цей неспішний чоловік, справжнісінька культурна скарбниця, все своє життя нанизував слова та фрази, щоб було не так нудно. Ніби й ледаче діло, та насправді це не так: Бернар Франк — невтомний стаханівець, працьовитий хаптурник, втомлений ледацюга і найбільший на сьогодні французький письменник після смерті Блондена. Той наш обід згадується в його біографії, написаній П'єром Ассуліном (має вийти в 2018 році у видавництві «Плон»), і в щоденнику самого Франка (вийде 2025 року в «Фляммаріоні»), а також у «Фрібург і Нейгоф французької літератури ХХ століття» (буде у 2047 році у видавництві «Альбен Мішель»), тож, перефразовуючи Декарта, могу сказати: я обідаю з Бернаром Франком, отже, я існую.

ФБ. Спробуймо вчинити подвиг: упродовж усього обіду не заводити мову про Жана д'Ормессона.

БФ. Добре, хоч це нездійсненно.

Тяжко розпочати. Я нуль в інтерв'ю. Що спитав би у нього Трумен Капоте на моєму місці? Мені пощастило зустрітися з найпоряднішою людиною ХХ століття, та я не зважуюся поставити їй справжні запитання. Чи боїться він смерті? Навіщо все це? Нащо жити? Що ліпше: писати книжки чи робити дітей? Читати означає писати? Писати — це жити? Отже, читати означає жити? Читав він Жана Ешноза?

БФ. Авжеж, читав. Непогано написано.

ФБ. А Крістін Анго? Як і ви, вона пише автобіографічні речі...

БФ. Я не голосував за неї під час вибору лавреата грудневої премії. Уельбек — одне діло, а тут інше. Читав я її «Тему» в м'якій палітурці, що ж до «Інцесту», та я отримав цю книжку напередодні вручення, мені приніс її кур'єр під розписку. Я мусив розписатися, що таки отримав її! Та ще й прочитати за день до вручення премії. Але, скажу вам, це непогано, як на мене. Така, знаєте, оголена річ.

ФБ. Особисто мені не дуже сподобалася її претензійність...

БФ. Так воно так... Але я був ще більш претензійним, коли опублікував свою «Всесвітню географію».

Він нюхає молюски, поляяті білим бургундським. Тарілки розмалював у 1960 році Жан Кокто.

ФБ. Знаєте, що Кокто включили до серії «Плеяди»?

БФ. Авжеж. А чом би й ні? Цьому легкому авторові не завадить дисципліна «Плеяд».

Червона краватка Бернара Франка гармонує з його вовняним шаликом. Упродовж обіду ці дві деталі його вбрання помалу зливаються, поєднуються і змішуються. Він замовляє пісні криветки і тріску. Сомельє приносить нам вино 1993 року. Це не зовсім те, що ми замовляли: він змішав гро-каю і мокаю. Непорозуміння в стилі Франка: вирушаєш в одному напрямку, аж гоп! — опиняєшся деінде. В Бернара Франка шалик стає краваткою, а вино міняє етикетку.

ФБ. Сартр розгнівався на двох талановитих письменників, яких він знав,— на Бориса Віана і на вас. Проте обоє ви написали про нього добрі романи: «Піна днів» і «Щурі».